

Póland — ein tjóð í Europa:

Byggilist

Tá ið eg komi inn á hetta evnið, má beinanvegin nevast tað mikla tak tað var at byggja upp aftur høvuðsstaðin Warszawa, eftir at hann so gott sum varð lagdur oyðin undir seinna heimsbardaga.

I 1944, meðan heimsbardagin enn herjaði, gjørdi ein bólkur av pólakum uppreistur imóti tyskinum. Hesin uppreistur nevnist Warszawa-uppreisturin, og vardi hann í 63 dagar. Uttan at fáa hjálp, hvørki frá teimum sameindu ella russinum, ið stóð stutt frá við sinum hermonnum, kundu teir ikki vinna hendan bardagan o, noyddust tí at luta. Teir íbúgvarnir, sum ikki lótu liv undir bardaganum, vórðu sendir í tær tiltiknu týsku fangalegurnar. Og týskurin var so illur og hevnisssókur eftir hendan uppreistur, at hann gav boð um at sjálvt træini skuldu hoggast niður. «Tað skuldi ongantíð verða ein pólskur høvuðsstaður her aftur», ljóðaðu boðini.

Men soleiðis varð ikki. Hóast stórir tørvur ar á byggiltílfari av øllum slag, megnaðu pólandingar at byggja upp høvuðsstað sin aftur. Tann gamli býarparturin á vesturárbakkanum á Wisla-ánni, varð bygdur upp aftur í sama líki sum hann hevði frammanundan. Í dag kanst tú spáka runt ímillum stasligar bygningar og slott, sum eru endurreist í teimum ymisku sniðunum, ið eyðkenna tíðarskeiðini, sum eru farin í søguna. Her kanst tú í

Út at ferðast

Vit halda her fram við frásøgnini hjá Bjarka Højgaard um Póland.

dag ferðast við hestavagni í teimum hugnaligu gøtunum.

Aðrir býir sluppu meira snikkaleyst frá bardaganum. Her standa kirkjur, embætisbygningar og slott at kalla óskadd. Og her er nógv spennandi at hyggja at hjá tí vitjandi. Tey flestu av slottunum og harragørdunum bera navn eftir teimum gomlu ríkmannastøttunum, sum buðu her í fyrndini.

Eftir heimsbardagan broyttist Póland, sum hevði verið ein landbúnaðartjóð burturav, til eina idnaðartjóð. Fleiri og fleiri fluttu tí inn til býirnar. Til at hysa teimum bygdu myndugleikarnir hópín av raðhúsum. Hesir íbúðabygningar eyðkenna teir pólsku býirnar í dag.

Býurin Szczecin, har eg buði hesar páskirnar, varð eisini lagdur í sor í bardaganum. Hann var tá týskur býur, og æt Stettin. Men eisini hann varð

uppaftur bygdur. Men sum sagt, so var tað neyvt við byggiltílfari seinast í fjóruti- og fimtiárunum, og í dag, fyrati ár seinni, treingja bygningar, vegir og jarnbreytir til eina bætandi hond. Eisini ger tann vánaliga figgjarstøðan sitt til, at rað ikki eru til at halda bygningar o.a. við líka. Tann meingvi íbúgvinn hevur tí hópín av praktiskum trupulleikum at dragast við til dagligt.

Tað verða bygdur nýggir íbúðabygningar eisini í dag, men hetta gongur alt ov seint, og biðitíðin eftir eini íbúð togar upp imóti triati árum. Tískil bugva nógv ung og hálvvaksin heima hjá foreldrunum, ja, upp í fyra ættarlið kunnu bugva undir sama taki.

Figgjarstøðan

Tað er sum eg nevndi omanfyri tann vánaliga figgjarstøðan, sum er atvoldin til alt hetta. Hvat ið er orsökín til at hon er

so, kann man kjakast um. Men spyrst tú tann meingvi pólandingin á gøtuni, so gevur hann tí kommunistisku skipanini skuldina av hesum. Eisini vertsfolkini hjá mær søgdu tað sama. Men hvussu er og ikki, tann ovurhonds uttanlandsskuldin etur ein stóran part av figgjarlógini hjá teimum. Eg hoyrði eitt tal upp í 80%. So tað sigur seg sjálv, at ein stórir partur av framleiðsluni fer til at gjalda hesa skuld. Og ein fylgja av hesum er, at tað er knappheit uppá vørur innalands.

Tær stírvnu 5 ára-ætlanirnar gera eisini sitt til, at ilt gongur við at umstilla framleiðsluna, so hvørt sum nýggj ynski stínga seg upp í folkinum og í keyparalondunum uttanum. Hetta ger so sitt til at pólandingar standa í óteljandi biðirøðum eftir so ymiskum vörum sum bilum, kjöti, toyi, sjónvörpum v.m. Eitt orðatak sigur, at kemur ein póland-ingur framvið eini biðirøð, so stillar hann seg upp í hana.

Nógvar dagligar vørur kunnu pólandingar tó ognar sær við at keypa í teimum sonevndu Pewex-búðunum. Her skal tó gjaldast við vesturlendskum gjaldoyra. Hendan

kunnu teir antin fáa við at keypa hann frá turistum, ella frá landsmonnum, sum koma heim uttanifr. Ein hópur av pólandingum arbeiður í vesturheiminum. Nakrir eisini í Føroyum.

Aðrir t.d. ferðast til býir í Svøríki, Danmark ella Vesturtýsklandi fyri at nevna nøkur dømi, har teir selja ymiskar vørur.

Meðan eg var har yviri, sá eg í sjónvarpinum eina sending um pólandingar, sum hvørt vikuskifti ferðast til Vesturberlin at selja frukt og grønmeti. Hesin handilin er tó ólógur har yviri, og vórðu tí nógvir handtiknir og fingur stóra bót.

I tí fjórða og seinasta partinum skal eg koma inn á ta serstöðu, sum tann katóliska kirkjan hevur í hesum kommunistiska landinum. Eisini skal eg greiða frá hvussu ið eg helt páskirnar har yviri.

Bjarki Højgaard

Teir flestu íbúgvarnir í byum bugva í raðhúsum

Ein slíkan bíl drøyma nógvir pólakkar um at ognar sær

